

Commemoració del 733 aniversari de la Victòria Catalana (1285)

XXXII Trobada al Coll de Panissars

Diumenge, 7 d'octubre de 2018

Programa:

A les 8 del matí: Sortida autocar, de la plaça de la Universitat, davant de la Universitat.

Esmorzar a l'Àrea de l'Empordà.

A 2/4 de 12:

Ofrena floral a l'estela commemorativa del Coll de Panissars. Recepció de les autoritats.

Commemoracions del 2018: Recordança d'aniversaris de patriotes traspassats.

► **733 anys de la Victòria Catalana del Coll de Panissars (1285):** Victòria de **Pere el Gran, fill de Jaume I**, contra l'invasor francès **Felip III de França**, dit *Felip l'Ardit*, fou rei de França (1270-1285).

Paraules de:

- **Il·lma. Sra. Sònia Martínez i Juli**, alcaldessa de la Jonquera.
- **Il·ltre. Sr. Jaume Ricart**, regidor de l'Ajuntament de la Jonquera.
- Representant de l'IPECC, entitat iniciadora d'aquesta trobada anyal.
- Representant de les JERC de la Jonquera i de Figueres.
- **Sr. Josep Lluís Fernández i Safont**, coordinador de la Trobada al Coll de Manrella.
- **Professora Daniela Grau**, coordinadora del Dia de la Memòria d'Elna (recordança de la massacre d'Elna el 1285 per l'invasor francès Felip l'Ardit).

▪ **Sr. Joan Badia i Homs**, historiador medievalista.

► Acompanyament musical pel **Sr. Sergi Labarta**, director de l'Escola de Música de la Jonquera: **Cant del poble**, **Se canta**, himne occità; **Els Segadors**, himne nacional de Catalunya.

► **A la 1:** Visita al **Museu Memorial de l'Exili**, de la Jonquera. Exposició temporal: *Exilis, fronteres, desarrelaments*, de **Carles Vergés** i **Víctor Sunyol**.

► **A 3/4 de 2:** Dinar d'amistat, a la Societat "La Unió Jonquerenca" de la Jonquera.

► **A les 4 de la tarda:** Visita guiada per l'historiador **Joan Badia i Homs** a les restes arqueològiques de Trofeus de Pompeu, la Via Augusta i el Monestir de Santa Maria de Panissars, damunt del Coll de Panissars a la serralada de l'Albera.

Import: Autocar i dinar 35 €

Organització: IPECC ipecc@ipecc.cat / www.ipecc.cat –
Indrets del Record T. 93 317 84 68 indretsdelrecord@gmail.com
Col·laboració: Ajuntament de la Jonquera Tel. 972 55 40 05.
Centre Cultural de l'Albera - Can Laporta –
Escola de Música de la Jonquera Tel. 972 55 57 13.

XXXII aniversari de la trobada anual al Coll de Panissars

L'any **1985** es commemoraren oficialment els **700 anys de la batalla del coll de Panissars**, la victòria contra la invasió dels francesos al lloc de retirada del vençut i moribund Felip I' Ardit, rei de França; es féu un acte institucional amb parlaments sobre la història i s'hi inaugurà una placa que en recorda el fet.

Enric Garriga Trullols, president de l'Institut de Projecció Exterior de la Cultura Catalana (IPECC), transformà aquesta commemoració en trobada anual. Fou l'iniciador de la continuïtat d'aquella commemoració al coll de Panissars. La seva fe i la seva lluita per la independència les va manifestar any rere any en cada una de les trobades. Reproduïm un fragment del seu parlament al coll de Panissars del **2006**:

“La realitat és que el dret a l'autodeterminació és un dret universal superior a totes les constitucions. És mentida que no es puguin fer referèndums per la independència. És mentida que aquest Estatut (l'Estatut retallat del 2006), és el millor possible. És mentida que la Unió Europea no permeti la independència de Catalunya. És mentida que, per a obtenir la independència, calgui passar primer pel federalisme. Tinc una llista llarga de mentides que fan circular els polítics i que publica la premsa sense vergonya.

Només un front comú farà avançar el país. Tota la resta és una repetició de tots els fracassos històrics dels catalans. Hem cremat vides i esforços per mirar d'arribar a un acord amb Espanya i ara ens adonem per enèsima vegada que hem tornat a ensopegar. Així hem sacrificat moltes vides de patriotes, molts esforços, i ens han robat cabals enormes de riquesa.

Hem de demanar als polítics la independència, perquè no és possible una política social ni de progrés sense la independència, amb la qual puguem recuperar els recursos econòmics que genera el treball dels catalans, per poder avançar en tots els camps i ser iguals a tots els pobles del món que tenen estat propi.

Visca Catalunya lliure!”

Nota: L'any passat, 2017, per mor del Referèndum de l'1 d'Octubre, i per la situació tan tibant que va deixar la repressió policial espanyola, vàrem desconvocar la Trobada al Coll de Panissars; ens varen fer alterar el nombre de Trobades, enguany hauria d'haver estat la XXXIII i resulta que és la XXXII Trobada.

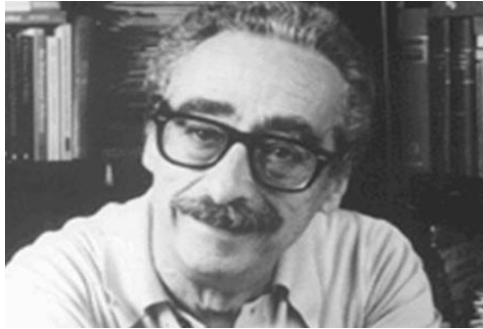
Restes arqueològiques del Coll de Panissars

Commemoracions 2018:

Les dates d'aniversari ens serveixen per a fer present la memòria i fer reviure l'honor que es mereixen els patriotes que recordem.

Manuel de Pedrolo (L'Aranyó, 1918 –Barcelona 1990)

(Centenari del naixement)

El testament vital de Manuel de Pedrolo

Reproduïm el text de l'escriptor en què demanava de ser recordat «com un català que va restar fidel a la seva terra i la seva llengua»:

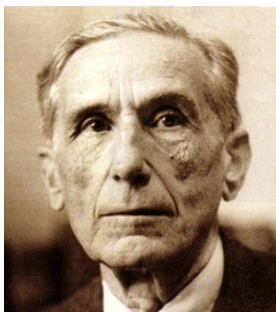
«...Però m'importa d'afegir que si en el futur he de ser recordat, m'agradaria ésser-ho no com un simple creador de mons imaginaris, de ficcions, sinó, per damunt de tot, com un català que en un moment de la història del seu país, aquell que li tocà de viure, un moment tan difícil i propici a tots els abandons, va restar fidel a la seva terra i a la seva llengua i que com que no podia servir-la d'altra manera ni tenia altres facultats, li donà unes dotzenes o uns centenars de criatures que eren, que són, també d'aquí, i que, fent això, contribuï a la continuïtat d'un fer cultural, a la prolongació d'un projecte que ens és propi i a donar fe d'una manera d'ésser i d'existir prou forta, prou plena de vitalitat, fins i tot prou exuberant per a permetre en el seu si la presència dels inconformistes que, com jo, voldrien revisar conceptes i estructures, no per vici ni afany de novetat, ans perquè l'home els fa mal i els fa mal la pàtria, i voldrien que uns i altra fossin millors, però ells mateixos, sense pèrdua de personalitat, al contrari, amb una personalitat acrescudada, prou poderosa per a imposar-se més que per la força o l'habilitat de maniobra, per la seva integritat i el valor indiscutible dels principis que tots hauríem de professar: llibertat i justícia en un món que ara per ara només manipula aquestes paraules que han deixat d'ésser, si ho foren algun cop, carn de la seva carn i sang de la seva sang.

»En la nostra condició de catalans, de poble tan repetidament maltractat pels atzars de la història, tots sabem que només hi ha una manera d'ésser lliure i d'ésser just: ser conscients de nosaltres mateixos i no permetre que mai se'ns arrabassi aquesta consciència, perquè l'home que es renega ja no és ningú per a decidir i les seves obres ja no li pertanyen: ha perdut tot sentit de la responsabilitat. Per això sóc i vull

seguir essent un escriptor català, i en aquest concepte poso tot el meu orgull. Vull ésser responsable i que la meva obra, constructiva o destructora, respongui per mi. Res més.»

Manuel de Pedrolo, 1962.

~~~~~

Pompeu Fabra, filòleg, (Vila de Gràcia, 1868 – Prada de Conflent, 1948)

(150 anys del naixement – 70 anys del traspàs)

POMPEU FABRA, PRESIDENT DE PALESTRA. Lluís Marquet

[Font: *Revista de Catalunya*, núm. 95 (abril 1995), p. 55-63]

Si bé són sobradament conegudes i han estat àmpliament divulgades les activitats lingüístiques de Pompeu Fabra, és relativament poc sabut que participà també en algunes poques, però notables, tasques patriòtiques. Analitzant diversos aspectes de l'obra de Fabra, especialment pel que fa a treballs seus poc divulgats fins ara, hem pogut constatar el seu paper dins Palestra i hem trobat diversos discursos i articles seus de caire ben diferent dels de tipus lingüístic.

A fi, però, de centrar una mica les activitats de Fabra dins aquesta entitat, n'exposarem breument quatre idees generals i destacarem especialment la tasca del Mestre com a president.

Fragments:

Del text 1 (30 de novembre de 1930). Discurs de presentació de Palestra al Palau de la Música Catalana.

“Volem que la joventut sigui patriòtica, ben catalana, d'una manera reflexiva i conscient, humana i gens xovinista. La Pàtria és la Terra i el Poble, tot allò que el poble pot fer damunt d'aquesta terra, tant la llengua com l'economia, com la història, com totes les manifestacions de la terra i de l'esperit catalans són matèria de patriotisme.”

‘Volem que aquest patriotisme sigui ample i que abasti tota la **magna Catalunya**, les terres germanes de Llengua Catalana.’

"Tenim el desig de fer de Palestra una organització nacional de la joventut catalana al servei dels grans ideals de Pàtria, Llibertat i millorament propi, apte per a l'acció. El problema de Catalunya depèn de l'actuació i de l'esforç de cadascú; hem d'evitar providencialismes. Només tindrem el que nosaltres sapiguem guanyar. Cal reconèixer tots els nostres recursos i estudiar llurs possibilitats. No tenim un estret nacionalisme. Vivim de cara al món i si volem la plena sobirania per al nostre poble és per a millorar la qualitat dels nostres conciutadans i per a obtenir que Catalunya, intensament civilitzada, pugui oferir una efectiva col·laboració en l'obra de millorament i progrés de la humanitat."

Del text 2 (1 de març de 1932). Text patriòtic en què exposa els objectius de Palestra. N'extraïem el paràgraf següent, on expressa ben clarament la seva idea de Països Catalans:

"La Pàtria és la terra i el poble i tot allò que el poble pot fer damunt d'aquesta terra. Entra dins el concepte de pàtria tant per la llengua com a expressió de l'ànima del poble i de la seva cultura; com la seva economia, com expressió de la seva activitat per a satisfer les seves necessitats. I cal incloure-hi, encara, les accions en el passat, que formen la història, la qual ens ha de servir, no per a la mera contemplació, sinó com a alligonament per al demà; [...] i aquesta Pàtria nostra a alliberar, Palestra voldria que la nostra joventut la veiés no solament a les terres del Principat, sinó en totes aquelles on la nostra llengua és parlada, terres que, si en altre temps formaven una sola unitat política, avui, en conservar viva la nostra llengua, segueixen demostrant la nostra unitat nacional i, amb el renaixement que s'inicia, demostren també llur voluntat de refer en el futur el vell patrimoni dels nostres passats. Així Palestra es preocupa de mantenir viva la germanor entre les terres de llengua catalana, estenent envers elles el seu esperit i les seves delegacions, i convidant el jovent de les Balears i de València a aquests fogars de germanor que són els seus campaments."

Del text 3 (21 de març de 1932). Hi ha en aquest text un paràgraf d'una especial importància per la claredat i la contundència amb què Fabra s'expressa pel que fa a la unitat nacional dels Països Catalans:

"D'una manera especial voldria que en aquests moments recordéssiu els nostres germans de València i de Mallorca, units tots ells pel lligam multiseular de la nostra llengua. Uns articles de la Constitució de la República Espanyola —obstacles legals nous, inexistents fins ara— volen privar el nostre acostament polític, en una eventual federació de totes les terres catalanes. Però si hi ha qui vol posar obstacles a la nostra

unió política, no hi ha qui ens pugui privar de mantenir una sincera i cordial germanor espiritual entre les terres que foren una sola per llur història, que ho són avui encara per la llengua i que esperem que seguiran essent-ho demà per la voluntat de llurs fills. És per això que us proposo que aquesta Junta General vulgui trametre una fèrvida salutació als nostres germans de València i de Mallorca, testimoniatge d'afirmació de la nostra unitat nacional."

"L'Estatut ha estat expressió circumstancial de la sobirania del nostre poble. Ell fixà el grau de llibertat que la majoria dels catalans volia a l'agost de 1931 en ús del seu dret d'autodeterminació. No és l'Estatut ni una renúncia ni una hipoteca per al futur, sinó que el poble de Catalunya, per la sobirania que li pertoca, manté el dret a ampliar la seva llibertat quan així ho vulgui la majoria dels catalans."

"L'ideal col·lectiu que ha mantingut sempre en tensió l'esperit de diverses generacions de catalans cal que segueixi impulsant les actuals. Aquest doble ideal d'alliberar Catalunya i afinar la cultura del nostre poble és el que ha donat sentit a les activitats dels catalans moderns i als partits polítics catalans."

'Cal tornar a desvetllar l'interès del jovent per la causa de Catalunya, per la seva Llengua, la seva Història i Cultura. Cal tornar a fer vibrar la seva ànima per l'ideal del seu alliberament nacional."

Pompeu Fabra, a més d'un gran lingüista i d'un gramàtic excepcional, fins al punt que ha estat anomenat amb raó el "**seny ordenador de la llengua catalana**" -cosa ben sabuda-, fou també un gran **patriota**, cosa que també sabem, però que ara podem constatar amb tota seguretat.

733 aniversari de la Victòria Catalana contra l'invasor francès (1285)

→**Pere I el Catòlic**. Neix a Montblanc el 1177, Comte de Barcelona, rei d'Aragó, sobirà de gairebé tota la Provença, comte de Girona, d'Osona, de Ribagorça, de Sobrarb, de Besalú, de Cerdanya, del Rosselló i del Pallars Jussà. Es casà amb **Maria de Montpeller**, senyora de Montpeller.

→**Jaume I el Conqueridor**. Fill de Pere I el Catòlic i de Maria de Montpeller, neix a Montpeller el 1208 i mor a València el 1276. Comte de Barcelona, rei d'Aragó, de València i de Mallorca, comte de Ribagorça, senyor de Montpeller.

→**La divisió del regne**. En el seu testament **Jaume I el Conqueridor** reparteix el regne entre els seus fills, **Pere II el Gran** i **Jaume II**, cosa que motiva greus desavinences entre ells.

→**Pere II el Gran**. Comte de Barcelona, rei d'Aragó, de València i de Sicília, comte de Ribagorça. Regnà del 1276 al 1285. Fill de Jaume I el Conqueridor i de Violant d'Hongria. Neix a València el 1240 i mor a Vilafranca del Penedès el 1285. Es casà amb Constança de Sicília.

→**Jaume II**. Rei de Mallorca, comte de Rosselló i de Cerdanya i senyor de Montpeller, baró d'Omelàs i vescomte de Carladès. Regnà del 1276 al 1311. Fill segon de Jaume I i de Violant d'Hongria, neix a Montpeller el 1243 i mor a Mallorca el 1311. Es casà amb Esclarmonda de Foix, germana del comte Roger Bernat de Foix.

La Batalla de Muret (1213)

► **1213. Croada dels francesos contra els albigesos**. Amb l'excusa de combatre el cisma dels càtars, França es vol apoderar de tots els territoris occitans. **Pere I el Catòlic** acut a ajudar els occitans i mor a la batalla de Muret el dijous 12 de setembre de 1213. Els francesos s'apoderen d'Occitània.

Victòria Catalana contra l'invasor francès (1285)

► **1282. Anatema de l'Església catòlica contra Pere el Gran**. El novembre de 1282, el pontífex **Martí IV**, d'origen francès, excomunica Pere II el Gran. El març de 1283 el declara desposseït dels seus regnes i dóna la investidura del regne de Sicília a Carles I d'Anjou. A l'agost, adjudica els regnes de Pere II el Gran a la casa reial de França.

► **1283**. Des de l'agost, **Felip III l'Ardit**, rei de França, comença a preparar la que serà la croada contra Catalunya.

► **1285**. Per Pasqua, acuden croats de totes les regions de la Gàl·lia i de moltes altres nacions de l'occident d'Europa. Els croats es concentren a **Tolosa de Llenguadoc**. **Felip l'Ardit** pren l'oriflama a Sant-Dionís.

► **1285**. El 30 d'abril, Felip l'Ardit fa la seva entrada a Narbona, on s'organitzen les forces, i pren el comandament de l'exèrcit. **Felip el Bell**, el seu fill, segueix son pare a contracor.

► **1285. Pere el Gran prepara la defensa**. Disposa que siguin guarnits de tropes els passos dels Pirineus. El mes de maig fa una crida als aragonesos, als quals assenyala

els punts que han de guardar per tal que Felip l'Ardit no pugui entrar per Navarra. Pere II de Catalunya-Aragó *Pere el Gran* confia l'avantguarda de l'atac a Ramon de Montcada i d'Aragó. El 15 de maig crida la seva gent de Catalunya. S'ordena als catalans de concentrar-se a **Figueres**, on acut el sobirà.

► **1285. La massacre d'Elna.** El 25 de maig, els francesos fan una gran mortaldat, incendien la catedral, amb la gent a dins que s'hi havien refugiat, violen i saquegen Elna amb gran crueltat.

► **Entrada dels francesos.** Una traïció, sembla, fou la causa que l'exèrcit croat pogués passar els Pirineus. Els fou indicat un pas a la muntanya, pel **coll de la Maçana**, per on podien travessar sense xocar amb la resistència dels catalans. Entrada per mar: la flota francesa passa de **Cotlliure** a **Roses**. Maten i saquegen arreu per on passen.

► **La resistència catalana.** Els francesos invasors xocaren des de bon principi amb l'hostilitat violenta dels catalans, una barrera més insuperable que tots els obstacles naturals. S'havien cregut que, venint en nom de l'Església, serien acollits pacíficament pels fidels catòlics del reialme d'Aragó, i que no prendrien partit per un rei excomunicat: no havien comptat amb el patriotisme local, vivament sobreexcitat. La presència de l'estranger exaltà, com sempre, el cap d'aquests indomables muntanyesos, i l'amor de la independència s'imposà en ells a tot altre sentiment.

► **Crida a sometent.** El rei Pere el Gran convocà el sometent general en virtut de l'usatge *Princeps namque*, que li conferia la potestat de cridar a les armes en cas d'invasió del territori.

► **Pere el Gran** crida el reforç de l'almirall **Roger de Llúria** i els **almogàvers** per menar una gran batalla contra els invasors.

► **Coronació de Carles de Valois.** Els francesos s'apoderaren de Peralada, Castelló d'Empúries i Roses. A **Castelló d'Empúries** fou coronat comte-rei de Catalunya i rei Aragó **Carles de Valois**, fill de Felip l'Ardit. La plaça de **Roses** els era indispensable per a assegurar les comunicacions del seu exèrcit amb la flota encarregada de proveir-lo.

► **L'estratègia** del rei Pere el Gran era **deixar entrar l'invasor terres endins**, i quan es trobessin en ple país enemic, lluny de llurs bases, els tallaria les comunicacions per mar.

► **La victòria catalana fou completa.** Roger de Llúria penetrà al **port de Roses** i ocupà la vila, a la qual la guarnició francesa havia calat foc. La Roncièrere coneix que "la primera vegada que França lliurava una guerra marítima tenia contra ella la potència naval més terrible... els ballesters de Catalunya, els més hàbils del món".

► **1285. Retirada pel coll de Panissars: 30 de setembre i l'1 d'octubre.** La crònica de Ramon Muntaner explica que a l'avantguarda hi anava el comte Roger Bernat de Foix amb 500 cavallers. Seguien el primogènit, Felip el Bell, el rei moribund en la seva llitera i el cardenal legat. Pere el Gran havia donat l'ordre que aquesta avantguarda, en la qual anava el rei moribund, no fos atacada ni inquietada. Però el gros de l'exèrcit, que seguia més enrere, fou objecte, de la terrible escomesa dels catalans. Almogàvers i mariners de la flota de Roger de Llúria no es pogueren contenir i hi hagué una gran carnisseria.

► Com remarca **Ferran Soldevila**, “prou va fer Pere II deixant sortir de Catalunya els membres de la família reial francesa, entre ells el pretendent a la seva corona, quan tan fàcil li hauria estat d'apoderar-se'n. Ben segur que els seus rivals, en un cas semblant, no haurien mostrat tanta generositat com ell va mostrar”.

► El rei de França, Felip l'Ardit, sabent que el seu hereu, Felip el Bell, no era partidari de la política de la croada, li féu jurar en el seu llit de mort que la continuaria i que ajudaria son germà Carles de Valois a posseir el reialme catalanoaragonès.

III _____ Indrets del Record _____
indretsdelrecord@gmail.com